

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 5. Necessitas concursus causæ primæ vt secunda operetur,
necessitatem non inducit Physicæ prædeterminationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

liberam illius impedire: Voluntas autem non potest Deum determinare ad aliquam operationem, si prius ipse, et si non actionem, saltem seipsum determinauerit modo explicato n. 19. ad talem actionem; neque aliquam actionem sine concursu Dei determinare valet voluntas; & hæc subordinatio semper competit voluntati. Quia tamen Deus vult suam libertatem voluntati relinquere, illi per decretum indifferens suam omnipotentiam applicat, & committit, ut illa utatur in partem quam maluerit; & omnipotentia sic applicata libere à Deo, operatur vel non operatur hunc, vel illum effectum dependenter à determinatione voluntatis. Et in hoc sensu potest dici omnipotentia subordinata voluntati, cui Deus illam commisit non necessario: sed, ex decreto libero Dei: Numquam tamen adhuc ex decreto libero Dei voluntas diuina dicitur subordinata immediatè voluntati humane, quia, licet voluntas determinet omnipotentiam ad producendam volitionem creatam; nunquam tamen determinat voluntatem diuinam ad suam volitionem. Quia antequam voluntas creata determinet suam volitionem, & omnipotentiam ad talem volitionem producendam, est Deus determinatus ad omnem actum suæ voluntatis, à quo volitio creata dependet. Neque causa aliqua creata immediatè potest determinare exercitium voluntatis diuinæ, nisi mediatè tantum, quatenus determinat obiectum circa quod voluntas diuina postea potest versari non actu efficaci, quo velit tale obiectum producere, quia hic actus iam supponitur ad determinationem causæ creatæ, & productionem obiecti, sed actu complacentiæ, vel alio supponente iam obiecti existentiam.

S. V.

Necessitas concursus causæ primæ, ut secunda operetur necessitatem non inducit physica prædeterminationis.

68 **A**D difficultatem hanc dissoluendam, oportet in memoriam adducere obiectum omnipotentia esse rationem communissimam entis; quod omnes absque questionis loco admittere tenentur. Hanc conclusionem ex dicendis in Met. Contr. 10. de modo quisque faciliè intelligit; ubi probabo causam non referri ad rationem aliquam communem omnibus effectibus; sed ad hunc, & illum peculiarem effectum; dicimus tamen referri ad rationem aliquam communem effectuum, seu ad effectus sub ratione aliqua, in qua omnes conveniunt, ut significemus omnia singularia significata sub illo communi conceptu esse terminos, seu obiecta talis potentia, sic potentia visus colorum in communi soleamus assignare tanquam obiectum; quia species omnes contentæ sub hoc conceptu vniuersali coloris, obiectum adequatum potentia visus constituunt. Eodem modo, quia omnia singularia contenta sub hoc vniuersali conceptu entis, sunt obiecta omnipotentia, dicimus obiectum illius esse rationem illam communissimam entis. Ex quo fit prædicatum entis esse titulum adequatum, ut quilibet effectus dependeat à Deo: sicut prædicatum vitalis, titulus est, ut effectus dependeat à principio vitali. Cum autem in omni effectum hæc ratio entis reperitur, in omni effectum dependentia à Deo reperiri necesse est. Quem discursum eleganter concessit D. Th. 1. part. quæst. 103. art. 5. in corpore: *Quia forma rei est intra rem & tanto magis, quia consideratur, ut prior, & vniuersalior; & ipse Deus est propriè causa ipsius esse vniuersalis in rebus omnibus: quia inter omnia est magis intimus rebus, sequitur quod Deus in omnibus rebus intus operetur.*

69 **N**oto secundo, Deum multis modis influere in effectum productum ab ipso, & à causa creata. Primo: influit in effectum producendo virtutem creatam, à qua ipse effectus producit; & hac ratione Deus dicitur causa remota cuiusvis effectus. Quam causalitatem haberet quolibet alio influxu secluso. Secundo: Deus producit conditiones, & omnia requisita, ut causa secunda operetur, quod est applicare causam ad suam operationem. Hoc fit in causis physicis per approximationem localem, inter agens, & passum; & in voluntate per præsentationem obiecti. Hac ratione Deus habet remotè prioritatem illam respectu effectus, quam proximè habent conditiones ab ipso productæ. Tercio: Deus suam omnipotentiam applicat ad producendum effectum, per decretum antecedens ipsius pro-

ductionem, indifferens ad effectum libere producendum à voluntate creata, & determinatum ad producendum effectum dependentem à causa secunda ex natura sua necessaria, & determinata ad effectum. Medio hoc decreto concurrunt Deus eodem modo, quo concurrunt modò meo volitio ad motum localem efficiendum à potentia progressiva, qui concursus moralis, & non physicus dici solet: quia tantum se habet per modum determinantis principium physicè producens. Quarto: Deus per suam omnipotentiam immediatè influit in effectum: ita ut actio productiva illius essentialiter respiciat omnipotentiam per se ipsum, & immediatè. Hac ratione Deus immediatè, & propriè dicitur causa cuiusvis effectus creati.

Hos omnes influxus rectè sine prædeterminatione componi ex illorum naturis facile constat. In quibus rationem adequatam causæ primæ, à qua secunda dependeat in operari secundum rationem, quæ ab hac distinguitur, prædeterminatione seclusa sitam esse probò, & explicò. Influxum causæ, abstrahentem à causa prima, & secunda, rectè quisque agnosceret in dependentia, quam habet quilibet effectus à Deo immediatè, per omnipotentiam, attingentem productionem ipsius. Deinde ratio causæ primæ in eo relucet, quod Deus est causa vniuersalis omnium effectuum, & principium immediatum omnium actionum, & ob hanc rationem præcisam potest dici Deus causa prima, seu prior prioritate vniuersalitatis, illa enim, quæ vniuersaliora sunt, priora vocamus. Neque hæc ratio alicui entitati creata conuenire potest: implicat enim dari causam creatam, à qua essentialiter dependant omnes actiones creatæ. Quia saltem actio, quæ ipsa produceretur ab ipsa non procederetur: Neque refert, si dicas, Deum non produci à seipso; quia Deus à nulla causa dependet: virtus autem illa dependeret à vera causa: ac proinde daretur causalitas aliqua, cuius ipsa non esset principium: ac proinde non esset causa prima, id est omnium vniuersalior. Quia Deus esset causa omnium effectuum, quorum hæc entitas esset causa, insuper esset causa illius entitatis: ac proinde esset causa vniuersalior illa. Ad id implicare causam, à qua reliquæ entitates essentialiter dependant; quia anima rationalis de facto potest dependere à solo Deo: ergo implicat non posse dependere ab illo solo: & possibilis est actio tantum dependens à Deo: ergo de potentia Dei absoluta non potest non esse possibilis, quia licet liberum sit Deo, hanc entitatem produci, vel non produci: non tamen liberum est illi entitatem esse vel non esse possibilem.

71 **A**lio modo Deus dici potest causa prima respectu effectus, qui dependet indissolubiler à Deo, & à causa secunda, verbi gratia, volitionis creatæ. Quia cum dicimus, volitio dependet à Deo, & à voluntate hominis, si inquiramus, voluntas hominis à quo dependeat: aliam illius poterimus causam assignare. Dicemus enim, voluntas dependet ab anima, si voluntas potentia sit superaddita. Et rursus inquiramus, à quo dependeat anima; dicemus, dependet à Deo: & sic dependentia volitionis à voluntate non resoluitur in ipsam voluntatem, sed in Deum, & sicut prima principia vocamus illa, quæ rursus per alia probari nequeunt, sed per se ipsa nota sunt: sic primam causam vocamus illam: quæ causam aliam non habet, à qua ipsa dependeat, & prima dici nequit illa, quæ ab alia dependet, & media quæ causa alia influit. Et hac ratione nulla causa creata, prima dici potest. Deus autem propriè causa prima dicitur: quia cum dicimus volitio creata immediatè dependet à Deo, si rursus interrogemus, Deus à quo dependet? dicemus, Deus à nullo alio dependet, neque ultra progreditur in resolutione causarum, Deus enim est prima causa media quæ nulla alia influit.

Alio modo potest dici Deus causa prima, quia non tantum est causa immediata effectus; sed etiam mediata: quia tribuit virtutem causatiuam causæ creatæ, media quæ influit in effectum. Propter quam rationem Deus dicitur, & prima causa respectu effectus, quia prius influit mediatè Deus in effectum, quam causa creata immediatè influat. Hæc ratio causæ primæ videtur coincidere cum ratione immediatè assignata; tamen, si rectè inspicitur, longè est ab illa diuersa. Dixi enim causam creatam non dici causam primam, quia influxus, & dependentia effectus non resoluitur in ipsam. Vide, etiam si volitio dependet à voluntate, & voluntas ab anima, licet anima per impossibile non dependeret à Deo, voluntas non diceretur causa prima volitionis.

volitionis; & Deus diceretur causa prima illius. Quia influxus, & dependentia volitionis à Deo in ipsum resolueretur, etiam si Deus mediatur non influeret in volitionem. Modò tamen assero Deum dici causam primam volitionis; quia est causa virtutis creatæ, à qua producitur, est insuper non dependens ab alia. Vnde, cum dicimus, volitio dependet à voluntate, & rogamus; voluntas, à quo dependet? respondemus, ab anima; & rursus anima à Deo: Deus autem à nullo dependet. Ex quo fit Deum esse causam primam non resolvablem in aliam, non solum ea ratione, quia immediate concurrat, sed etiam ratione concursus mediati, quem exhibet media alia causa creatæ.

73 Alia ratione Deus dici potest causa prima effectuum; quia applicat causas creatas ad operandum per productionem physicam presentie ad effectus physicos; & per productionem cogitationum ad voluntatis opera, præcipue ad opera honesta, & meritoria; ad quæ elicenda Deus sanctis cogitationibus, in quibus præuenientem gratiam constituunt Theologi, ex meritis Christi voluntatem excitat. Quem influxum non habent causæ creatæ, quia licet cogitatio ad opus naturale possit naturaliter ab obiecto applicato produci, obiectum & illius applicatio in Deum, tanquam in primam causam, à qua dependet, reduci debent.

74 Rursus Deus dici potest causa prima prioritate dignitatis, non solum quia secundum suam entitatem causa increata est nobilior principio creato, sed quia principalis operatur, sine subordinatione, respectu libertatis, seu indeterminatis, vel necessitatis causæ secundæ in ordine ad suam operationem. Rem explico: volitio est actio, quæ non potest non à Deo, & voluntate dependere ex ipso, quod sit in rerum natura; & ita voluntas non potest illam sine concursu Dei elicere, neque Deus sine concursu voluntatis valere illam efficere. Hæc tamen intercedit differentia; quod Deus pro libertate sua poterit voluntatem determinare, ut necessariò producat actionem, & illam impedire, ne talem actionem, sed volitionem producat, neque illi resistere poterit voluntas si efficaciter independentem ab illius libertate, ita ut ipsa voluntate ad volitionem producendam: voluntas autem non potest Deum cogere ut illa totam volitionem producat.

75 Ultimo: Deus causa prima dicitur respectu volitionis liberæ: quia prius est Deum se ipsum determinare ad volitionem producendam, dependenter à libertate voluntatis, per decretum indifferens explicandum punct. sequenti, quam voluntatem determinare volitionem, & per hanc se ipsam determinare modo supra explicato. Respectu causæ necessariæ nulla est propria determinatio; quia non supponitur indifferentia. Nihilominus calefactionem ipsam solemus vocare determinationem ignis ad calefaciendum, quæ essentialiter supponit determinationem Dei volentis cum igne calefacere. Et in hoc sensu prius intelligitur Deus per suam volitionem determinatus ad calorem producendum cum igne, quam ignis determinatus conspiciatur per suam actionem. De effectibus, qui tantum à Deo dependent, & non à causa secunda necessum agere non erit. Cum enim Deus est unica causa sine consortio aliis effectum producat, distinguendus non est diversus modus influendi causæ primæ, & secundæ, cum nulla sit secunda; & ex dictis cur tunc Deus causa prima dicenda sit, facile constabit. Quæ sufficiant modò, ut quicquid facile videat non desiderari principia, ex quibus distinguantur influxus causæ primæ, & secundæ, physica ex terminata prædeterminatione. Venio iam ad argumenta Thomistarum soluenda.

§. VI.

Argumenta soluta contra doctrinam modò traditam.

76 Obiiciunt primò Thomistæ, ut probent de ratione primæ causæ esse operari media physica prædeterminatione: Deus operatur, ut prima causa: ergo prius natura influit in effectum, quam causa creatæ: ergo non ex eo, quod moueat voluntatem mediis cogitationibus, quia hæc possent ab Angelo immitti, & tamen Angelus, non ut prima causa operaretur: ergo necessaria est præmotio physica, ut Deus operetur per modum causæ primæ. Neque excessus in perfectione quidquam conducit; quia non querit causa perfectior alia concausa, & perfectior effectus est causa primæ, alia anima perfectior specie impressa, cum qua producit intellectionem, & perfectior ipsa esset causa prima respectu illius.

Franc. de Guiedo, Philosoph. Tom. I.

Respondeo ex dictis, multis titulis Deum esse causam primam respectu volitionis, sine eo, quod physicam prædeterminationem producat. Vide quæ supra dixi. Ad argumentum respondeo, non esse de ratione causæ primæ influere in effectum prius naturæ, quam causa secundæ, sed influere tanquam virtus, & potentia, quæ ab alio principio non dependeat, neque necessum est recurrere ad cogitationes, quas Deus immittit, etiam ut prima, quas si iniiceret Angelus, non esset ut prima causa, sed ut principium dependens à Deo.

Obiicit Aluarez disp. 18. num. 14. causa, quæ habet esse ab alio, habet operari ab illo. Ob quod probat Concil. Flor. decreto de fide Catholica, Verbum habere à Patre esse principium Spiritus sancti, quia à Patre habet esse. Et Christus Ioan. 7. ait: *Doctrina mea non est mea, sed eius, qui misit me.* Respondeo, omnes causas creatas habere operari à Deo; quia à Deo habent virtutem operatiam, & quia Deus immediate operatur cum illis; ita ut nequeant sine Deo operari: quod optimè sine physica prædeterminatione componitur.

Obiicit idem Aluarez supra num. 12. omnes causæ creatæ sunt instrumenta: ergo omnes prædeterminantur à Deo. Antecedens probatur ex D. Thom. quæst. 3. de potentia art. 9. & ratione; quia causa creatæ non potest esse principalis causa, quia esse est actus vniuersalissimus, in quem tantum Deus, ut causa principalis influere potest. Consequentia probatur de ratione instrumenti est agere, ut motum à causa principali: ergo omnis creatura, quæ agit, ut instrumentum, agit ut mota. Respondeo, non omnes causas creatas strictè loquendo esse tantum instrumenta; sed causas principales potentes influere in rationem entis contractam ad suos effectus. Quod autem dicitur Deum tantum posse influere in rationem entis, explicui iam supra, ubi dixi, hoc loquendi modo tantum significari Deum; & non aliam causam, posse in omnes effectus creatos influere. Ad auctoritatem Diui Thomæ Respondeo, Angelicum Doctorem non loqui de instrumento strictè sumptis, sed quodam modo dici voluisse causas creatas instrumenta, quia sicut instrumentum subditur artifice, ita causæ creatæ subduntur Deo. Neque in consequenti illationem inuenio; quia non est de ratione instrumentalitatis, physica præmotio ad operandum determinari.

Obiicit quartò: Deus non potest operari actionem vitalem, sine potentia vitali: ergo impossibile est influere, ut causam primam in actionem vitalem, quin prius influat in ipsam potentiam: ergo non potest operari, ut causa prima, respectu vitalis actionis, quin physicam prædeterminationem in potentia producat. Sic argumentatur Aluarez num. 42. Hoc argumentum maiori explicatione indiget, quam solutione. Mihi tamen illud explicare non incumbit, neque in explicando tempus infumere placet. Scio enim, nihil difficultatis in illo, quantumvis explicato inueniendum esse. Respondeo, concessio antecedenti, distinguendo consequens: impossibile est Deum influere in actum vitalem, quin prius influat in ipsam potentiam, tanquam in effectum, hoc est, quin prius illam producat, concedo consequentiam; quin prius influat in ipsam potentiam tanquam in subiectum producendo in illam physicam prædeterminationem, nego consequentiam. Nullum enim vestigium illationis inter antecedens, & consequens apparere potest.

Obiicit Aluelda disp. 6. num. 13. & 14. Operatio causæ secundæ, ut est à causa secunda, est formaliter à Deo: ergo Deus non solum concurrat per concursum simultaneum, sed per concursum præuium. Probatur consequentia; per concursum simultaneum, effectus quatenus formaliter dependet à causa secunda, non dependet à Deo proximè, sed tantum remotè, quatenus causa secunda dependet à Deo; ergo debet dari alius specialis concursus, per quem actio, ut dependens à causa secunda, dependet à Deo. Primum antecedens probant Thomistæ; quia actio, ut causæ secundæ est creatura: ergo ut à causa secunda dependet à Deo; quia de ratione creaturæ est dependere à Deo. Neque illis satisfacies si dicas operationem creatam ut à causa secunda, nihil aliud esse quam operationem ipsam, & causam secundam; ac proinde operationem, ut à causâ secundâ, dependere à Deo dicere dependentiam operationis, & ipsius causæ secundæ. Hanc enim solutionem sic impugnant: potest Deus conferre Solem, & conferre illuminationem; & tamen potest Sol non illuminare.

Y 3 ergo